

Biuletyn Instytutu Józefa Piłsudskiego

Nr 2/2013, luty 2013

Informacje

Archiwum Józefa Piłsudskiego Online

[Archiwum Józefa Piłsudskiego](#) znajdujące się w zasobach Instytutu (172 jednostki archiwalne) jest od dziś w pełni dostępne online (wyjątkiem są dwie teczki w języku niemieckim, które będą dodane później). Zapraszamy do odwiedzenia!

Jednocześnie przepraszamy za pewne utrudnienia w dostępie do Archiwum Online, które miały miejsce na początku stycznia. Były one spowodowane pracą nad uruchomieniem nowego serwera. Wszystkie opracowane materiały powinny być obecnie dostępne dla badaczy.

Prosimy wszystkich korzystających o wypełnianie [Ankiety użytkownika](#). Dane z ankiety pozwolą nam na lepsze spełnianie oczekiwań naszych gości Internetowych.

Blog

Polecamy nowe artykuły w Blogu archiwistów i bibliotekarzy Instytutu. [Wspólny katalog zbiorów bibliotecznych](#) opisuje nasze doświadczenia i metody używane przy przenoszeniu katalogu z systemu elektronicznego MAK-a do systemu Koha i w tworzeniu wspólnego katalogu bibliotek instytucji polonijnych w metropolii nowojorskiej. Artykuł [Otwarte czasopisma naukowe a prawa autorskie](#) porusza problemy otwartego dostępu do zawartości prac naukowych i przedstawia szereg czasopism związanych z archiwami i bibliotekami (w tym jedno z Polski), które funkcjonują w formule Otwartego Dostępu. [Więcej produktu, mniej procedury](#) omawia wpływowy artykuł Greene i Meissnera o nowej metodyce opracowywania archiwów i jej implikacjach. [Oprogramowanie dla archiwistów](#) przedstawia kilka szeroko stosowanych programów komputerowych do gromadzenia i opisu zasobów archiwalnych, ich zastosowanie i rozpowszechnienie na świecie. [Zapraszamy!](#)

Nowa kolekcja w archiwum Instytutu

Na początku stycznia Instytut wzbogacił się o niewielką kolekcję związaną z życiem Alexandra Buczka, który był działaczem polonijnym od okresu I wojny światowej i działał w wielu organizacjach polonijnych w Filadelfii. Zmarł kilkadziesiąt lat temu. Materiały związane z jego działalnością pozostawały przez wiele lat bez opieki w jego domu, aż odnalazła je Lise Funderburg i z pomocą Edyty Zielińskiej oraz wiceprezesa Instytutu dr Marka Zielińskiego zostały dostarczone do archiwum Instytutu. Kolekcja zawiera korespondencję i wycinki prasowe.

Wydarzenia

150. rocznica wybuchu Powstania Styczniowego

W dniu 22 stycznia w Instytucie odbyła się uroczystość z okazji 150-tej rocznicy Powstania Styczniowego. W ten zimowy, mroźny wieczór Galeria Instytutu wypełniona była całkowicie, przez starszych i młodzież - wszystkich tych, którzy chcieli się czegoś więcej dowiedzieć o powstaniu i uczcić tych, którzy za wolność Polski oddali swoje życie.

Słowo wstępne wygłosiła dr Iwona Korga, która przedstawiła przyczyny i przebieg powstania oraz opowiedziała o tym jak patron Instytutu Józef Piłsudski był powstaniem zafascynowany i jak cenił jego uczestników. Następnie Agnieszka Petla recytowała wiersz Felicjana Faleńskiego związany z powstaniem styczniowym pt. "Morituri te salutant. 22/23 Stycznia 1863", a Jolanta Szczepkowska odczytała wzruszające wyjątki z książki *Wierna rzeka* Stefana Żeromskiego. Po tym wstępie obecni mieli okazję zapoznać się z fragmentami archiwalnych filmów fabularnych:

Rok 1863 - polski film niemy z 1922 r., pierwsza ekranizacja powieści *Wierna rzeka* Stefana Żeromskiego, której głównym motywem są dzieje miłości księcia Odrowąża i Salomei. Scenariusz i reżyseria - Edward Puchalski.

Wierna rzeka - film polski wyprodukowany w 1936 r. w reżyserii Leonarda Buczkowskiego, będący adaptacją powieści Stefana Żeromskiego. Akcja filmu toczy się w 1864 roku w końcowej fazie powstania styczniowego. W rolach głównych występują: Barbara Orwid i Mieczysław Cybulski.

120 rocznica urodzin profesora Wacława Jędrzejewicza.

120 rocznicę urodzin profesora Wacława Jędrzejewicza obchodziliśmy 29 stycznia tego roku. Dyrektor dr Iwona Korga mówiła o życiu Profesora, dr Magda Kapuścińska wspominała pracę przy jego boku. Wyświetlone zostały fragmenty filmu z Jego 100-nych urodzin, a kieliszek cytrynówki, ulubionej wódki naszego jubilata, zakończył spotkanie, którego atmosfera przypominała dawne czasy.

Wierzmy, że profesor Wacław Jędrzejewicz ciągle jest wśród nas. Często Go wspominamy i "radzimy się" przy podejmowaniu ważnych decyzji.

Bibliofilskie spotkanie Gwiazdkowo-Noworoczne w Łodzi

Prezes dr Magda Kapuścińska została zaproszona do Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki na spotkanie gwiazdkowo-noworoczne, na którym opowiedziała o Instytucie Piłsudskiego w Ameryce. Prezentacja ilustrowana zdjęciami wzbudziła szczere zainteresowanie wśród uczestników uroczystości. Byli to w większości starsi wiekiem zbieracze i miłośnicy antykwarycznych książek.

Grupa młodych *Teraz my - Time for us*

Niedawno mieliśmy okazję gościć Pawła Wojdyłę, studenta historii i dziennikarstwa na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Paweł przedstawił ciekawy wykład na temat nieznanych faktów insurekcji kościuszkowskiej. Przybliżył nam postacie związane z insurekcją, głównie Tadeusza Kościuszkę, ale również Stanisława Augusta, Ignacego Potockiego, Hugo Kołłątaja, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego oraz Józefa Zajączka. Opowiedział o narodzinach insurekcji, przygotowaniach do powstania, kończąc na klęsce wojsk polskich pod Maciejowicami. Z pewnością jest to temat, do którego wrócimy w najbliższej przyszłości.

Osoby zainteresowane udziałem w naszych spotkaniach prosimy o kontakt:

tmtu@pilsudski.org

Twórcy Instytutu

Wacław Jędrzejewicz

Urodził się w 1893 r. w Spiczynicach na Ukrainie. Po ukończeniu w 1912 r. gimnazjum w Warszawie rozpoczął studia rolnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1913 r. wstąpił do Związku Strzeleckiego. Był współorganizatorem Polskiej Organizacji Wojskowej (1914-1915), należał do jej Komendy Naczelnej. W 1915 r., w składzie batalionu warszawskiego, wyruszył do 5 pułku piechoty I Brygady Legionów. W 1917 r. został aresztowany przez Niemców wraz z innymi członkami POW i więziony w Modlinie. Od listopada 1918 r. służył w Oddziale II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Podczas wojny 1920 r. był w stopniu kapitana szefem oddz. II sztabu Armii Rezerwowej gen. Sosnkowskiego. Uczestniczył w rokowaniach pokojowych w Rydze w 1921 r. W latach 1925-1928 był attaché wojskowym, a następnie chargé d'affaires RP w Tokio. Po powrocie do Polski został dyrektorem departamentu MSZ (1928-1933), wiceministrem skarbu (1933-1934) i ministrem wyznań religijnych i oświecenia publicznego (1934-1935). W kampanii wrześniowej ratował skarb Funduszu Obrony Narodowej (FON), który następnie przewiózł do Francji. Mimo usilnych zabiegów nie został przyjęty do tworzącego się we Francji wojska tak jak inni Piłsudscy.

Od 1941 r. przebywał w USA. W 1943 r. wraz ze znanymi działaczami polonijnymi oraz z dwoma innymi ministrami II Rzeczypospolitej: Ignacym Matuszewskim i Henrykiem Floyar-Raychmanem powołał do życia Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce. W roku 1948 został zatrudniony na Wellesley College, gdzie wykładał literaturę i język rosyjski, a następnie od 1958 r. wykładał w Ripon College.

Po przejściu emeryturę w 1963 r. wrócił do Nowego Jorku i całkowicie poświęcił się Instytutowi, w którym był dyrektorem (1963-1964), sekretarzem zarządu (1971), wiceprezesem (1972-1976) i prezesem (1977-1978). Był wieloletnim redaktorem rocznika Instytutu *Niepodległość* i autorem licznych prac historycznych.

Profesor Jędrzejewicz był odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari nr 4944 (odznaczenie wręczył mu osobiście Marszałek Józef Piłsudski 11 listopada 1921), Krzyżem Niepodległości z Mieczami, czterokrotnie Krzyżem Walecznych, Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski (pośmiertnie - postanowieniem prezydenta Lecha Wałęsy 3 grudnia 1993) i IV Legią Honorową oraz orderami i odznaczeniami dwunastu innych krajów. W 1993 roku przyznano mu Honorowe Obywatelstwo Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa. W 1992 roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Wałęsa nadał mu stopień generała brygady WP.

Zmarł 30 listopada 1993 r. w Cheshire, CT. Jego prochy złożono na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Uroki Poszukiwań Archiwalnych

Z listu profesora Wacława Jędrzejewicza do marszałkowej Aleksandry Piłsudskiej

W liście datowanym 24 stycznia 1943 r. na trzech stronach maszynopisu profesor opisuje między innymi swoją ciężką pracę w fabryce, stosunki w Stanach Zjednoczonych dotyczące Rosji Sowieckiej i działania polskich organizacji. Poniżej fragment tego listu:

„Akcja komunistyczna, prowadzona i przez Litwinowa, i przez tutejszych rodzimych komunistów w kierunku zaspokojenia terytorialnych potrzeb Rosji jest coraz silniejsza i coraz bardziej nieprzebierająca w środkach. Odczyty różnych profesorów na uniwersytetach w New Yorku i innych miastach, publikacje, wydawnictwa i codzienne w artykułach urabianie tłumów w przeświadczeniu, że w środkowej Europie tylko Rosja będzie miała coś do mówienia, jest coraz większe. Zwycięstwa

sowieckie na froncie sprzyjają tej całej akcji, stwarzając warunki, w których "wynagrodzenie" Rosji za bicie Niemców wydaje się umotywowane i zasłużone. To, że Polska pierwsza wystąpiła za broń i walczyła z połączonym wysiłkiem Niemców i Sowietów, to że do czerwca 1941 r. Sowiety pomagały, a nie walczyły z Niemcami, zapomniano. Słowa naszego premiera [gen. Sikorskiego], który zawsze wynajduje słowa pochwały dla Stalina i armii sowieckiej stwarzają ogólny nastrój, że stosunki polsko-sowieckie są jak najlepsze i ze strony Sowietów nic nam nie grozi. Na tym tle powstają takie skandaliczne sprawy, jak wydawanie map Europy bez Polski (...) choć jest Czechosłowacja i inne państwa. Granice na tym terenie przebiegają między Niemcami i Rosją według linii Ribbentropa."

Informacje Instytutu Piłsudskiego w Londynie

22 stycznia Instytut zorganizował spotkanie noworoczne dla swoich pracowników, wolontariuszy i osób wspierających pracę naszej organizacji. Spotkanie było okazją do wyrażenia podziękowania za ich całoroczną ofiarną i oddaną pracę.

Prezes Instytutu Mieczysław Stachiewicz przekazał na ręce dr Jana Tarczyńskiego, dyrektora Centralnej Biblioteki Wojskowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, zbiór dubletów ze swojego księgozbioru.

Podziękowania

Instytut bardzo dziękuje Sari Singer za przekazanie do kolekcji Instytutu rzeźby z brązu, przedstawiającej Józefa Piłsudskiego na koniu. Rzeźba ta przybyła z Polski, gdzie w 1935 r. została подарowana rodzicom ofiarodawczyni w prezencie ślubnym. Jest to bardzo piękna pamiątka.

In memoriam

24 stycznia 2013 roku zmarł Joseph S. Kutrzeba, długoletni członek Instytutu Piłsudskiego. Józef Kutrzeba urodził się 11 października 1927 r w Łodzi. Wywieziony w czasie II wojny światowej do Niemiec, znalazł się w strefie amerykańskiej i wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie zaciągnął się do Armii Amerykańskiej. Służył w Korei, uhonorowany został pięcioma medalami i dwoma odznaczeniami bojowymi. Otrzymał wiele odznaczeń za działalność teatralną i społeczną. Był absolwentem dwóch amerykańskich wyższych szkół teatralnych. Pracował przez 16 lat w stacji telewizyjnej CBS. Założył "Queens Playhouse" i sprawował w nim funkcję dyrektora artystycznego. Wystawił wiele sztuk na nowojorskim Broadwayu i off-Broadwayu. Prof. Kutrzeba był jednym z pierwszych reżyserów na wydziale reżyserskim w New School for Social Research. Współpracował z Polskim Instytutem Teatralnym i był wieloletnim członkiem Rady tego Instytutu. Jest autorem książki *The Contract - A Life for a Life*. Książkę tę prezentował między innymi w naszym Instytucie.

Quiz

Pytanie z poprzedniego biuletynu

Marszałek Józef Piłsudski 10 września 1932 r. gościł w Belwederze szefa sztabu dowództwa wojsk lądowych armii Stanów Zjednoczonych gen. Douglasa MacArthura, legendarnego dowódcę amerykańskich wojsk na Dalekim Wschodzie w II wojnie światowej, który 2 września 1945 r. przyjął kapitulację sił japońskich w imieniu alianckich sił zbrojnych. Proszę powiedzieć, jaki był oficjalny cel pobytu gen. Douglasa MacArthura w Polsce?

Prawidłową odpowiedź przysłał pan Roman Tomaszewski z Jarosławia, któremu wysłamy

książkę. Odpowiedź brzmi następująco:

MacArthur oficjalnie uczestniczył w manewrach Wojska Polskiego na Wołyniu, których celem było przerzucenie najbardziej mobilnych polskich jednostek i skierowanie ich przeciwko Sowietaom na wypadek ich kolejnej agresji, lub Niemcom na wypadek wojny prewencyjnej.

Nowe pytanie

Naczelnik Państwa Józef Piłsudski zapoczątkował 1 stycznia 1919 r. zwyczaj przyjmowania przez głowę państwa życzeń noworocznych na Zamku Królewskim w Warszawie. Wyjątkowo w 1920 r. i 1921 r. życzenia były przyjmowane w innym miejscu w Warszawie. Proszę podać nazwę tego miejsca.

Uwaga: Przy nadsyłaniu odpowiedzi prosimy podawać adres korespondencyjny, aby można było wysłać nagrodę. Spośród otrzymanych prawidłowych odpowiedzi rozlosujemy jedną nagrodę.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce jest niezależną placówką o profilu historycznym, jednym z największych polskich i polonijnych archiwów poza granicami kraju, posiadającym zbiory dokumentów, zdjęć, obrazów, medali i innych pamiątek, a także bibliotekę. Aby uzyskać więcej informacji odwiedź naszą stronę www.pilsudski.org.

Poprzednie [numery Biuletynu](#) dostępne są na stronie Instytutu, gdzie można również zamówić subskrypcję. Jeśli chcesz włączyć się do prac Instytutu, zostań jego [członkiem albo wolontariuszem](#). Instytut utrzymuje się z donacji i darowizn, jesteśmy wdzięczni za każdą pomoc.

Apelujemy o przekazywanie do Instytutu Piłsudskiego pamiątek rodzinnych, korespondencji i innego rodzaju zbiorów archiwalnych. Instytut potrzebuje także wolontariuszy do pomocy w działalności, opracowywaniu zbiorów, digitalizacji, kwerendach itp.

Biuletyn Instytutu Piłsudskiego by [Jozef Pilsudski Institute of America](#) is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported License](#).